

KAITSEMINISTEERIUM

**Tulemusvaldkonna
JULGEOLEK JA RIIGIKAITSE
tulemusaruanne
2021**

Tallinn 2022

Sisukord

Tulemusvaldkonna ülevaade.....	3
Tulemusvaldkonna olukorra lühianalüüs	6
Programm 1. Iseseisev sõjaline kaitsevõime	10
Programm 2. Kollektiivkaitses osalemine	16
Programm 3. Luure ja eelhoiatus	18
Programm 4. Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	20
Lisa 1. Aruandeaasta eelarve täitmine	25

Tulemusvaldkonna ülevaade

Tabel 1 Tulemusvaldkonna üldinfo

Tulemusvaldkond	Julgeolek ja riigikaitse
Valdkonna arengukava jm seonduvad strateegilised dokumendid	Riigikaitse arengukava 2017–2026 Riigikaitse arengukava 2022–2031
Tulemusvaldkonna eesmärk	Usutav heidutus sõjalise agressori vastu. Võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega. Vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemuslik rakendumine
Eesti 2035 sihid (alasihtide täpsusega)	Riigivalitsemine; Oskused ja tööturg; Majandus ja kliima; Ruum ja liikuvus
Programmid	<ol style="list-style-type: none">1. Iseseisev sõjaline kaitsevõime2. Kollektiivkaitses osalemine3. Luure ja eelhoiatus4. Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud neli programmi: iseseisev sõjaline kaitse, kollektiivkaitses osalemine, luure ja eelhoiatus ning kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus. Programmid kuuluvad Kaitseministeeriumi valitsemisalas.

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Riigikaitse arengukavaga 2017–2026¹, mida viiakse ellu Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukavadega.

Riigikaitse arengukava 2022–2031² kiitis Vabariigi Valitsus heaks 9. detsembril 2021.

2021. aasta keskel mindi Kaitseministeeriumi valitsemisalas üle põhitegevuste kesksele strateegilisele juhtimisele. Kaitseministeeriumi valitsemisalas on kaheksa põhitegevust: heidutus, eelhoiatus, kaitsevalmidus, väeloome, liitlased, kaitsetahe, inimvara ja riigikaitseinvesteeringud. Kõigi põhitegevuste osas on seatud konkreetsed eesmärgid, kuhu peavad vastavad valdkonnad 2026. aasta lõpuks jõudma. Valitsemisala juhtkonna koosolekutel arutatakse ja seiratakse regulaarselt eesmärkide ja nende saavutamiseks vajalike vaheetappide täitmist, sest just see võimaldab riigikaitset kõige paremini ja efektiivsemalt edasi arendada.

¹ http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/rkak_2017_2026_avalik_osa.pdf

² <https://www.riigikantselei.ee/el-poliitika-julgeolek-ja-riigikaitse/julgeoleku-ja-riigikaitse-koordineerimine>

2021. aasta tulemusaruanne on koostatud vastavalt 2021. aastal kehtinud programmide ülesehitusele, kuid programmide tulemuste kirjeldamisel on alavaldkondadena kasutatud uusi põhitegevusi, mis loob seose alates 2022. aastast kasutusel oleva põhitegevuste keskse strateegilise juhtimisega.

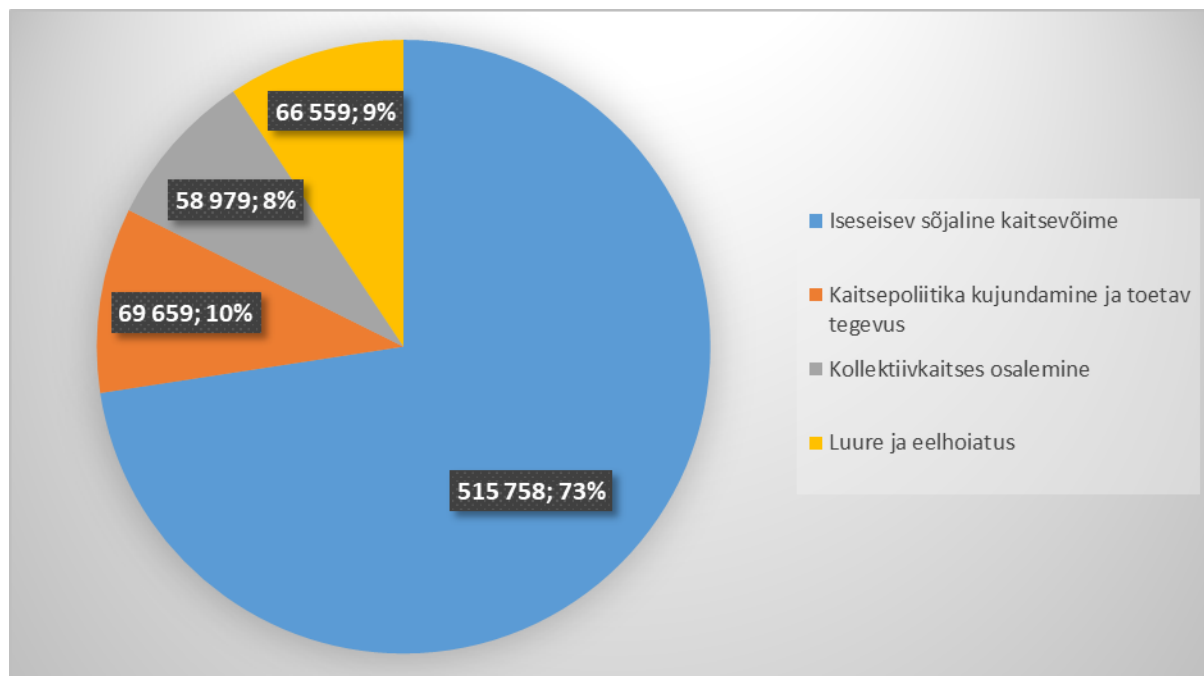
Tabel 2 Tulemusvaldkonna mõõdikud

Eesmärk: Usutav heidutus sõjalise agressori vastu. Võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega. Vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemuslik rakendumine						
Tulemusvaldkonna mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		
	2019	2020	2021	2021	2022	2035*
Üksused on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	JAH, lähtuvalt RKAK 2017–2026 elluviimise kavast	JAH, lähtuvalt RKAK 2017–2026 elluviimise kavast	JAH, lähtuvalt RKAK 2017–2026 elluviimise kavast	JAH, lähtuvalt RKAK 2017–2026 elluviimise kavast	JAH, lähtuvalt RKAK 2017–2026 elluviimise kavast	-
Eestis paiknevad alaliselt liitlaste väed <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	-
Sõjalise kaitse kulude tase SKP-st NATO meetodi järgi (%) <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	2,05	2,35	2,06 ³	>2,0%	>2,0%	-
Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses <i>Allikas: Avaliku arvamuse uuring</i>	58%	57,6%	57%	>50%	>50%	-

³ Tegelik kaitsekulude tase NATO meetodi järgi sõltub eelarveaasta tegelikust SKPst ning tegelikult kasutatud kaitseelarvest. Kaitsekulude tase SKPst võib muutuda pikemal perioodil tagant järgi, sõltuvalt Statistikaameti SKP korrigeerimisest. Eelarve planeerimises eraldatud tase oli 2,15% SKP-st.

Tegevväelaste arv aasta lõpul (vähemalt)	3508	3655	3459	3560	3610	-
<i>Allikas: Kaitseministeerium</i>						

* Väärtus selles veerus näitab ühtlasi, et tegemist on Eesti 2035 mõõdikuga

Joonis 1 Tulemusvaldkonna eelarve jaotus programmide lõikes

Tabel 3 Tulemusvaldkonna eelarve täitmine, tuhat eurot

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud	560 835	549 576	515 194 ⁴
<i>Sh piirmääraga⁵ vahendid</i>	483 589	473 174	426 730
Investeeringud	101 697	161 381	124 593
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	88 500	148 184	123 280

⁴ Luure ja eelhoiatuse programmi kulude täitmise andmed kajastatakse raamatupidamisprogrammis kassapõhiselt. Käesolevas tabelis on esitatud julgeolekuasutuse tegeliku tekkepõhise täitmise andmed.

⁵ Riigieelarve vahendid jaotuvad piirmäärata ja piirmääraga vahenditeks. Piirmääraga vahendite eelarve on limiteeritud (eelarvest suuremaid kulusid ei ole lubatud teha), kuid kasutamata jäänud vahendite kasutamise tähtaega saab pikendada ühe eelarveaasta võrra.

2020. aasta eelarves kasutamata jäänud vahendite kasutust pikendati ühe aasta võrra kogusummas 47,2 mln eurot, millest olid **kulud 43,4 mln** eurot ning **investeeringud 3,9 mln** eurot. Eelarveliste vahendite kasutamine oli suures osas mõjutatud COVID-19 leviku tõttu tekkinud tarneraskustest, mistõttu ei realiseerunud 2020. aastal kõik riigisaladuse ja hangetega seotud kulud ning investeeringud. Kehtestatud piirangute tõttu lükkusid edasi, toimusid väiksemas mahus või jäid ära ka mitmed koolitused ja lähetused ning korraldati oluliselt väiksemas mahus õppuseid ja jäeti ära mitmeid välisvisiite. Üle kantud vahendeid kasutati sama programmi eesmärkide ja tegevuste täitmiseks.

2021. aasta eelarves kasutamata jäävate piirmääraga vahendite maht on 71,3 mln eurot, millest moodustavad **kulud 46,4 mln** eurot ning **investeeringud 24,9 mln** eurot. Ka 2021. aastal avaldasid eelarve kasutamisele mõju COVID-19 levikust tulenevad piirangud ja tarneraskused. Suurt mõju avaldas ehitushindade kallinemine, millest tulenevalt hoonete soetamise ja renoveerimisega seonduvate projektide ning hangete tähtajad lükkusid osaliselt edasi käesolevasse aastasse. Luure ja eelhoiatuse programmi kasutamata jäävate vahendite arvestamisel on lähtunud julgeolekuasutuse tegelikust tekkepõhisest eelarve jäägist. Õigeaegselt kasutamata jäänud vahendid kantakse üle 2022. aasta eelarvesse ja kasutakse samade programmi tegevuste eesmärkide täitmiseks ning edasilükkunud projektid viiakse ellu 2022. aasta jooksul.

Tulemusvaldkonna olukorra lühianalüüs

Positiivsed arengud

Kõik tulemusvaldkonna peamised eesmärgid saavutati.

Eesti oli 2021. aastal üks kaheksast NATO riigist, mille kaitsekulude maht oli vähemalt 2% SKP-st. Ligemale kolmveerand kaitsekulude mahust suunati otseselt sõjaliste võimete loomiseks ja alalhoidmiseks. NATO määratluses põhihangetesse (*major equipment*) investeerimise sihttasemeks on kokku lepitud 20% kaitsekuludest, mille osas Eesti sooritusel oli 22%. Sarnaselt Eestile panustavad mitmed NATO liikmesriigid 2022. aastal kaitsekulu tõstmiseks täiendavaid vahendeid.

Kaitseväe arendamine

2021. aastal alustati CV90 toetussoomukite ümberhitusega, jätkusid automaatide, pikamaa tankitõrjesüsteemide ja laskemoona tarned. Tarniti väekaitsekaatrid ja esimene partii uutest tankitõrje granaadiheitjatest Carl Gustav M4. Valmistati ette ja viidi läbi laevatõrjeraketide, meremiinide erinevat tüüpi lahingumoonad hanked, mille tarned toimuvad 2022. ja järgnevatel aastatel. Esmakordselt alustati liikursuurtükkide K9, pikamaa tankitõrje relvade, mobiilsete mereseireradarite ja väekaitsekaatrite väljaõppega.

Eelneva aasta COVID-19 kriisi mõju väljaõppele ja rahvusvahelistele õppustele vähenes 2021. aastaga võrreldes oluliselt tänu kõrgele vaktsineerituse tasemele Kaitseväes. Ajateenijate baasil moodustatud üksused saavutasid vajaliku väljaõppetase ning lõpetasid väljaõppetsükli

plaanipäraselt.

Tulenevalt julgeolekuolukorra pingestumisest 2021. aasta aprillis ja aasta lõpust alates nii Valgevene hübriidrännaku, kui ka Ukraina ja Venemaa Föderatsiooni vahel on valitsemisala struktuuride ressursid sellest ajast alates järk-järgult seotud suuresti toimivate sündmustega, seda nii eelhoiatuse, rahvusvahelise koostöö kui kaitsevalmiduse valdkonnas.

Juulis alustas Valgevene Läti, Leedu ja Poola vastast hübriidrännakut. Toetamaks oma liitlasi, saadeti Leedule abi korras ca 100 km tõkestustraati erakorraliseks tõkete rajamiseks piiril, samuti abistati Leedut tõkestustraadi hankimisel (kulud kattis Leedu). Migrandivooga toimetulekuks suundusid Leedu Kaitsevägele ja piirivalvele õppuse "KINDEL PIIR" raames appi Eesti Kaitseväge üksused, mis hõlmasid endas mehitamata lennuvahendite meeskonda (UAS), migrandilaagrites aitas koos kohalolnud Politsei- ja Piirivalveameti kontingendiga tagada korda Sõjaväepolitsei üksus koos koera ja koerajuhiga.

Novembri lõpus viidi edukalt läbi lisaõppekogunemine "Okas 2021", mille käigus harjutas kogu riigikaitse käsuahtel alates Vabariigi Valitsusest kuni reservväelasteni valmidust, otsuste langetamist ja tegutsemist kiiresti muutavas olukorras.

Aasta lõpus käivitati õppus "KINDEL PIIR 2", mille eesmärk oli abistada sarnaselt Leedule ka Poola relvajõude ebaseadusliku migratsioonivooga toimetulekul. Õppuse raames saatis Eesti Kaitseväge Poola täiendava radarimeeskonna täiendamaks Poola relvajõudude õhuseirevõimekust ning tuvastamaks erineva iseloomuga droonilende. Lisaks lähetati piiritõkete rajamise eesmärgil Poola täiendav pioneeriüksus mehitatuna vabatahtlike reservväelaste, Scoutspataljoni tegevväelaste ja kaitseliitlaste baasil. Samuti oli kohal mehitamata lennuvahendite meeskond, meediameeskond (CCT) ning üksuste varustamiseks vajalik logistikameeskond (NSE). Õppusel osalemine ja Eesti kontingendiga panustamine jätkus ka 2022. aastal.

2021. aastal jätkus taristu loomine. Möödunud aastal jätkus Kaitseväge ja Kaitseliidu taristu arendamine. Olulisemad valminud projektid on Tapa tegevväelaste kasarm, Paldiski staabi ja kasarmute rekonstrueerimine. Lisaks sellele valmisid erinevates linnakutes varjualused, hoidlad, universaalhall ja rida spordirajatisi. Keskpõlügenil valmisid uued teed ja tähistati laiendatud ohuala piirid. Valmis Klooga lasketiir. NATO vahendite abil valmis FIET projekti raames keskpõlügenil pioneerioskuste harjutusala, kaks isetehtud lõhkeseadmete vastase tegevuse (C-IED) õpperada ja Kukepalu jalaväe laskeväli.

Kaitseliidus rekonstrueeriti Jõgeva maleva lasketiir. Eametsa linnakus vahetati PVC kate, Põlva malevasse rajati riviõidukite seisuplats ning Harju ja Tallinna malevate taristule ehitati piirdeaiaid.

Liitlaste kohalolek Eestis on tagatud mitmete erinevate koostööinitsiatiivide kaudu. Alates 2017. aasta kevadest paikneb Tapal liitlaste lahingupataljon (NATO *enhanced Forward Presence* – eFP), mille raamriigiks on Suurbritannia ja teisteks osalisriikideks roteeruvaal põhimõttel Prantsusmaa, Taani ning Island. Ämari lennubaasist jätkus 365/24/7 põhimõttel NATO õhuturbemissioon (NATO's *enhanced Air Policing* – eAP). 2021. aastal panustasid 4-kuiste

rotatsioonide kaupa õhuturbemissiooni esmalt Saksamaa ning seejärel kahe järjestikuse rotatsiooniga Itaalia. 2021. detsembris võttis rotatsiooni üle Belgia. NATO üksuste vastuvõtmist, toetust ja õppuste läbiviimist Eesti territooriumil aitab toetada NATO staabielement (NATO Force Integration Unit – NFIU).

2021. aastal oli rahvusvaheline koostöö jätkuvalt aktiivne. Jätkus Eesti, Läti ja Taani töö mitmerahvuselise Põhjadiviisi staabi ühise ambitsioonitaseme määratlemise ja esmase operatsioonivõime saavutamise nimel; tihe koordineerimine Prantsusmaaga Mali arengute teemal, samuti konsultatsioonid liitlastega seoses Vene Föderatsiooni tegevustega Ukraina suunal. Eesti reageeris kiirelt Valgevene tekitatud pagulaskriisile Poola, Leedu ja Läti piiridel, andes abi nii Leedule kui Poolale. EL-i osas keskenduti peamiselt strateegilise kompassi, PESCO, Euroopa kaitsefondi, sõjaliste operatsioonide juhtimisvõime, sõjalise mobiilsuse ja Euroopa rahutagamisrahastu teemadele.

Jätkus kahe- ja mitmepoolsete abiprojektide ning ühisrahastusprojektides osalemise koordineerimine eelkõige Ukraina ja Gruusia suunal. 2021. aastal jätkati Ukraina kaitseväelastele inglise keele õpetamise projektiga Kaitseväe Akadeemias, detsembris otsustati esimene Ukraina abipakett, sh relvaabi. Koos Saksamaaga korraldati välihaigla hange ja ehitus Ukrainale, mille üleandmine toimus 2022. aastal.

Eesti osales 2021. aastal NATO, EL-i, ÜRO ning USA ja Prantsusmaa tahtekoalitsiooni **rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel** Aafrikas, Lähis-Idas, Iraagis ja Vahemerel kokku kuni 130 kaitseväelasega. Aasta esimesel poolel oli suuremaks muudatuseks NATO otsus lõpetada operatsioon Resolute Support Mission Afganistanis, Eesti kaitseväelased lõpetasid panustamise juuni lõpuks. Eesti osalus aasta teises pooles rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel seeläbi aga oluliselt ei vähenenud, kuna panustasime NATO missioonile Iraagis (NMI) jalaväerühmaga. Valmidusüksustes – NATO reageerimisvägede (NRF, VJTF) koosseisu panustati kuue kuu vältel (jaanuar-juuli) ühe miinitõrjelaevaga (EML Ugandi) vastavalt SNMCMG1 tegevusplaanile, üksuse tegevuspiirkonnaks oli Atlandi Ookean, Põhjameri ning Läänemeri ja valmidusinitsiatiivi (NRI) valmiduses oli mehhaniseeritud jalaväekompanii, Ühendkuningriigi juhitud ühendekspeditsioonivägi (JEF) – oli valmis tegutsema kokku 294 kaitseväelast ning ÜRO, NATO, EL-i või nende liikmesriikide võimalikel operatsioonidel esmakordseks osalemiseks oli valmis 50 kaitseväelast. Eesti suurim osalus rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel 2021. aastal oli Prantsusmaa juhitalval sõjalisel operatsioonil Barkhane ja selle erioperatsioonide sihtüksuses Takuba Malis.

Kaitsetahte valdkonnas oli hoolimata COVID-19 pandeemia mõjust positiivne aasta. Riigikaitseõpetuses suudeti hoida õppes osalevate õpilaste taset. Kaitseliidu liikmete arv püsis võrreldes 2020. aastaga samal tasemel. Olulisemalt oli pandeemia tõttu häiritud Eesti sõjaajalugu kajastavate ekspositsioonide loomine ja eksponeerimine, kus külastatavus oli pea kaks korda madalam kui aastal 2020.

Inimvara valdkonnas leidsid aset olulised muutused, kus kogu valitsemisalas koondati 5% ameti- ja töökohtadest. 2021. aastal oli eesmärk saavutada 3560 tegevväelase sihttase, saavutati 3459.

Samas toimusid 2021. aasta jooksul Kaitseväes olulised protsesside muudatused, mille tulemusel 28 tegevvälase kohta muudeti tsiviilteenistujate kohtadeks, seda just IKT valdkonnas, ning orkestriteenus viidi üle sõjamuuseumisse, mille tulemusel vähenes tegevvälaste kohtade arv 40 võrra. Samas on oluline välja tuua, et funktsioonide tagamine jäi Kaitseministeeriumi valitsemisalasse edasi. Tegevteenistuses lahkujate arv võrreldes eelmiste aastatega kasvas koondamiste ja COVID-19 vastaste nõuete mittetäitmise tõttu, muus osas oli personali liikuvus sarnane varasematele aastatele. Koondamine tulenes sisemise kokkuhoiu loomiseks tehtud struktuursetest muudatustest, eesmärgiga tagada uute võimearenduste asjakohane mehitatus. Arvestades asjaoluga, et 2021. aastal alustas Kaitseväe Akadeemias ajaloo suurim kursus, 92 kadetti, annab see kindluse, et sõjalises riigikaitstes on ka tulevikus piisaval arvul teotahtelisi panustajaid.

Väljakutsed

Väeloome suuremad väljakutsed on tingitud COVID-19 mõjudest, millest tulenevalt nihkusid osad 2021. aastaks plaanitud tarded edasi 2022. aastasse. Taristu valdkonnana suurim mõjutaja on olnud ehitushindade kallinemine, mistõttu Ämari universaalhalli, Vilbusuu ja Kertu lasketiirude üle andmine lükkus edasi 2022. aasta algusesse. Samuti on tulnud täiendavaid vahendeid leida oluliselt kasvanud energiahindade kompenseerimiseks.

2022. aasta ja järgnevatel aastatel suurimaks väljakutseks saab olema Ukraina ja Venemaa Föderatsiooni sõjast tingitud õpituvastuste integreerimine kaitseplaanide koostamisse. Olulist rõhku tuleb panna hukukindluse suurendamisele ning vastavate meetodikate ja lähenemiste juurutamisel kaitseplaanide koostamisel.

Rahvusvahelise koostöö väljakutseks oli osaliselt jätkuvalt COVID-19, mille tõttu jäid mõned kokkulepitud kohtumised ootamatult ära.

Liitlaste kohaloluga seotud suuremad väljakutsed täna puudutavad laiendatud kohaloluga kaasnevaid taristu küsimusi, mida osaliselt on juba adresseeritud Vabariigi Valitsuse poolt eraldatud lisavahendite abil, kuid mille osas on kavas täiendavalt leida lahendusi NATO kollektiivkaitselistest otsustest tulenevalt Ukraina sõja valguses. Liitlastega seotud tegevuskulude üheks peamiseks kitsaskohaks on olnud kasvav kütusehind, mis mõjutab peamiselt Eesti panust NATO eAP missiooniga seotud riikliku panuse mahtu.

Kaitsetahte suuremad väljakutseks oli ühiskonna suurema kaasatuse saavutamine riigikaitsetesse panustamisel ning ühiskonna riigikaitse toetamise suurendamine kõikides ühiskonna gruppides. Kaitseliidu osas oli väljakutseks liikmeskonna kasvatamine COVID-19 piirangute tingimustes.

Inimvara osas oli väljakutseks Kaitseväe teenustes aset leidnud muudatused – orkestri teenuse viimine sõjamuuseumi koosseisu ja rahuaegse kaplanaadi tegevuse ümberkorraldamine. Samuti oli COVID-19 oluline jätkuv mõju kutsealuste ajateenistusse kutsumisel, kus ajateenistusse võeti 3165 kutsealust (plaan 3500).

Programm 1. Iseseisev sõjaline kaitsevõime

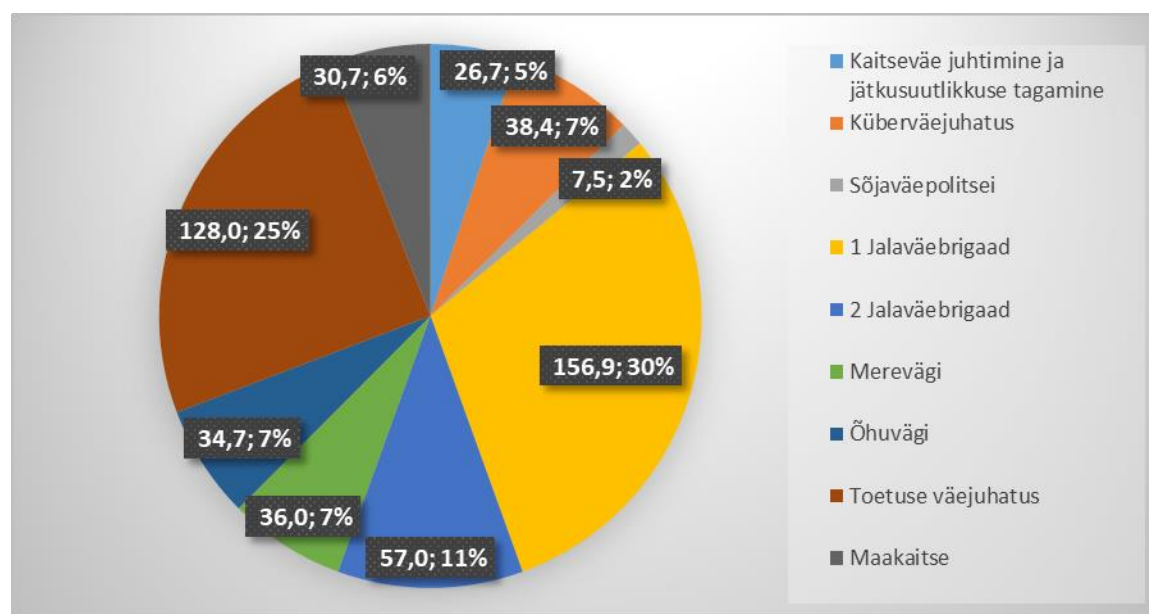
Tabel 4 Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi üldinfo

Programmi eesmärk	Ära hoida Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta
Eesti 2035 sihid (alasihtide täpsusega)	-
Peavastutaja ministerium	Kaitseministerium
Kaasatud asutused	Kaitsevägi, Kaitseliit, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

Programm hõlmab kõiki Kaitseväge ja Kaitseliidu tegevusi, mis on seotud sõjaaja struktuuri ettevalmistamise ja ülalpidamisega. Programmi meetmeteks on arendusühikute grupid: Kaitseväge juhtimine ja jätkusuutlikkuse tagamine, Küberväejuhatuse, Sõjaväepolitsei, 1. Jalaväebrigad, 2. Jalaväebrigad, Merevägi, Õhuvägi, Toetuse väejuhatuse, maakaitse.

Programmi tegevusteks on kaitsetegevuseks vajalikud võimed, vätüksused ning juhtimisorganid ehk arendusühikute gruppides olevad erinevad arendusühikud.

Programmi kulud

Joonis 2 Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi kulud meetmete lõikes

Programmi mõõdikud

Tabel 5 Programmi mõõdikud

Eesmärk:	Ära hoida Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta				
Programmi mõõdikud	Tegelik täitmine⁶			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Üksused on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning lahinguvalmis (Kaitseministeerium)	info juurepääsu piiranguga	info juurepääsu piiranguga	info juurepääsu piiranguga	info juurepääsu piiranguga	info juurepääsu piiranguga

Olukorra lühianalüüs ja planeeritud tegevuste elluviimine

Hoolimata COVID-19 pandeemiast toimus üksuste ja staapide väljaõpe määratud kujul, mõnevõrra vähenes maht (päevade arv, osavõtjad, õppekogunemiste hulk ja suurus jms). Kuna Kaitseväe COVID-19 vaktsineerimise protsent ajateenijate seas oli 94% ja tegevväelaste seas 98%, siis COVID-19 mõjud väljaõppele ning lahinguvalmidusele olid tagasihoidlikud.

2020/2021 õppetsükli üksused ja staabid õpetati välja ja hinnati planeeritud mahu. Üksuste varustamine ja hanked olid löögi all kaupade liikumise tõrgete, tarneaegade pikenemise ning spetsiifiliste komponentide saadavuse (elektroonika jt) tõttu, kuid ükski oluline hange ei jäänud ära ega ei tühistatud.

Väljaõppest saab eraldi välja tuua erinevate meetmete alljärgnevad tegevused.

Küberväejuhatatus

2021. aastal toimus Küberväejuhatuse Staabi- ja sidepataljoni kolimine Tallinnast Filtri linnakust Ämari linnakusse, mille tulemusena paranes oluliselt üksuste väljaõppe ja majutustingimused. Ämaris on pataljoni kasutuses kaks kaasaegset kasarmut koos vajalike õppeklasside, puhkeruumide, kasarmutubade ning laorumidega. Väejuhatuses jätkus ajateenijate väljaõpe, sh alustati uut tüüpi

⁶ Kaitseväe hinnang üksuse lahinguvalmidusele on VV 20.12.2007 määruse nr 262 § 5 lg 1 p 11; lg 2 p 4, 5, 6 ja 7; lg 4 p 1 alusel riigisaladus. Üksuste mehitatus ja varustatus ning väljaõppetasemed kajastuvad dokumendis KaM reg. 25.02.2022 nr 4.1-1/S/22-197 „KMAK23-26 üksuste lahinguvalmiduse seis DOTMLPFI formaadis“

maismaasõidukite kasutuselevõttuga. Seoses COVID-19 olukorraga jäeti ära kõik reservväelaste õppekogunemised.

Sõjaväepolitsei

Vahipataljoni kolimiseks Paldiskisse alustati kasarmu renoveerimisega, mis tagab 2022. aasta alguses pataljoni liikumise Miinisadamast Paldiskisse. Vahipataljon tagab Vabariigi Presidendi auvahtkonna ning Kadrioru ametiruumide vahiteenistuse.

Jätkati sõjaväepolitsei üksuste väljaõppega võttes arvesse COVID-19 piiranguid (vähendati mahte ja jäeti ära koostöötegevused teiste jõustruktuuridega). Õppuse “Kevadtorm” raames viidi läbi sõjaväepolitsei juhtimispunkti operatsioonide läbiviimise hindamine.

1. Jalaväebrigaad

Õppusel “Kevadtorm” oli peamiseks hinnatavaks üksuseks 1. Jalaväebrigaad. Seoses COVID-19-ga koosnes õppuse isikkoosseis peamiselt ajateenijatest ja Eestis paiknevatest liitlastest. “Kevadtorm” viidi läbi Kaitseväe Keskpolügoonil piiramaks COVID-19 edasist levikut.

Kõikides üksustes alustati üleminekut uutele käsitulirelvade R-20 Rahe ja tankitõrje granaadiheitjatele Carl Gustav M-4. Tapal valmis tegevväelaste majutamiseks mõeldud uus kasarm. Lisaks valmisid Tapa ja Jõhvi linnakutes erinevad tehnika varjualused.

Brigaadi jalaväepataljonidele hangiti uued 120 mm miinipildujad. Kõikides kaudtule üksustes ja allüksustes alustati Eestis arendatud digitaalse kaudtule ning automatiseeritud tulejuhtimise tarkvara TOORU kasutuselevõttuga.

Algas ajateenijate väljaõpe liikursuurtükki K9 Kõu, mis ühtlasi tähistas suurtükiüksuste ümberrelvastamise algust.

Lõppes brigaadi tankitõrjekompanii ajateenijate väljaõpe uutele tankitõrje relvasüsteemidele SPIKE LR, mis ühtlasi tähistas tankitõrjekompaniide ümberrelvastamise algust.

Viidi läbi hange ning alustati Scoutspataljoni CV90 toetussoomukite ümberehitamisega.

2. Jalaväebrigaad

2. Jalaväebrigaad osales õppusel “Kevadtorm” ühe jalaväepataljoniga. Piirangu põhjustas jätkuv COVID-19 olukord Eesti ja reservväelaste minimaalne kaasamine õppustele.

Kõikides üksustes alustati üleminekut uutele käsitulirelvade R-20 Rahe ja tankitõrje granaadiheitjatele Carl Gustav M-4.

Brigaadi jalaväepataljonidele hangiti uued 120 mm miinipildujad ja kaudtule üksustes ja allüksustes alustati Eestis arendatud digitaalse kaudtule ning automatiseeritud tulejuhtimise tarkvara TOORU kasutuselevõttuga.

Algas ajateenijate väljaõpe uutele tankitõrje relvasüsteemidele SPIKE LR, mis ühtlasi tähistab ka tankitõrjekompaniide ümbereelvastamise algust.

Merevägi

2021. aastal tarniti kaks väekaitse kaatrit ning alustati nende meeskondade väljaõpet. Uued väekaitsekaatrid asendavad vanad kummipaatel olnud üksused. Lisaks sellele allkirjastati laevatõrje raketite leping, alustades sellega uue üksuse – rannikukaitse divisjoni loomist. Samuti sõlmiti leping ning tarniti esimesed meremiinid. Laevatõrjeraketid ja meremiinid viivad Eesti meresõja uuele kvalitatiivsele tasemele, mida varasemalt ei ole Kaitsevägi evinud. Taristu osas valmis Miinisadamas universaalhall.

Õhuvägi

Õhuvägi tagas õhutorbe läbiviimise 24/7/365 põhimõttel Ämari Lennubaasist ning eelhoiatuse ja õhuseire operatsioonid NATO integreeritud õhu- ja raketikaitseüsteemi raames. Uute tegevustena alustas Õhuvägi transpordilennukite M-28 väljaehitamist vastavalt Kaitseväe vajadustele ja toetas õhutoetuseskadrilli loomisega õhk-maa integratsiooni arendamist. Lennubaasi territooriumil viidi läbi väiksemaid rekonstrueerimistöid ning jätkati perimeetri kaasajastamisega.

Maakaitse

Riigikaitse arengukava kinnitamise järgselt alustati koheselt struktuuride muutmise ja reorganiseerimist üleminekuks 9 500 suurusele struktuurile. Lisaks sellele sõlmiti lepingud ühekordsete SPIKE SR tankitõrje raketite hankeks, mille tarned tähendavad uut ajajärku maakaitstes, sest vahetavad välja vananenud 90 mm tankitõrjekahurid.

Toetuse väejuhatatus

Aasta jooksul toimus Paldiski linnaku taristu (staap ja kasarmud) renoveerimine ning aasta teisel poolel kolisid Paldiskisse Toetuse väejuhatuse staap ja Logistikapataljon. Seoses COVID-19 olukorraga toetas väejuhatatus ametiabi korras Eesti haiglaid hingamisaparaatide, defibrillaatorite, kirurgiliste maskide, parameedikute jpt vahenditega. 2021. aastal reorganiseeriti Kaitseväe toitlustussüsteem, mis viidi Toetuse väejuhatuse alt üle Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse koosseisu. Samuti kaotati Kaitseväe koosseisust Kaitseväe orkester ning oktoobrist alustas Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri Muuseumi koosseisus tegutsemist uutal alustel komplekteeritud sõjaväeorkester.

2021. aastal toimusid väeloome ja kaitsevalmiduse valdkonnas veel alljärgnevad olulised tegevused

Novembris alustas Poolas tegevust Kaitseväe sihtüksus WISENT 1, eesmärgiga toetada Poolat piiritõkete paigaldamisel Poola-Valgevene piirilõigul. Üksus oli 50-liikmeline ja koosnes pioneeridest, luure- ja meediaüksusest.

Novembri lõpus korraldati **lisaõppekogunemine “Okas 2021”**, mille käigus harjutas kogu riigikaitse käsuaהל alates Vabariigi Valitsusest kuni reservväelasteni valmidust, otsuste langetamist ja tegutsemist kiiresti muutuvast olukorras. Kontrolliti kaitseväge ja Kaitseliidu mobilisatsioonivalmidust ja harjutati mobilisatsioonijuhtimist. Õppusel formeeriti brigaadide reke- ja pioneeriüksused. Õppusel toimus väljaõppe raames koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga ka piiri tugevdamine, mille eesmärk on ennetada ja tõkestada füüsilise takistusega ebaseaduslikku piiriületust rohkemates kohtades.

Seoses Vene Föderatsiooni vägede koondumisega Ukraina piiridele ning julgeolekuolukorra pingestumisega koostati koostöös Kaitseväge ja Kaitseministeeriumiga analüüs ning tehti ettepanekud Vabariigi Valitsusele kriisiks valmisoleku tugevdamiseks vajalike tegevuste algatamiseks. Vabariigi Valitsus otsustas selle tulemusel jaanuaris 2022 suunata kriisiks valmisoleku tugevdamiseks perioodil 2022–2025 Kaitseministeeriumi valitsemisalale täiendavad 339,5 miljonit eurot. Valdav osa eraldisest kasutatakse laskemoona hangeteks ja selle ladustamiseks vajaliku taristu ehitamiseks.

24.03.2022 kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt Eesti sõjalise kaitse tugevduspakett tingituna Venemaa sõjalisest agressioonist Ukrainas. Vastava paketiga kinnitati ka lisanduv toetus liitlaste suurendatud kohalolu toetamiseks, millega on kavast parandada Tapa RSOM ala ning Ämari lennubaasi tingimusi toetamaks liitlaste suurendatud kohalolu.

2021. aastal otsustati Politsei- ja Piirivalveameti laevastiku Kaitseministeeriumi valitsemisalasse üleandmine, mille eesmärk on tagada parem riigikaitseliste ja tsiviilülesannete täitmine nii rahu- kui ka kriisiolukorras. Senine Politsei- ja Piirivalveameti laevastik alustab oma tegevust Kaitseväge koosseisus 1. jaanuarist 2023. aastal, mis tähendab, et 2022. aasta jooksul toimuvad üleminekuks vajalikud ettevalmistused. Väljakutse on tagada kõigi laevastikuga seotud kulude ja investeringuvajaduste rahastuse tagamine, kas Siseministeeriumi valitsemisalalt üle antava eelarvega või Vabariigi Valitsuse täiendava rahastusotsusega.

Aruandeaasta eelarve täitmine

Tabel 6 Programmi eelarve täitmine, tuhat eurot

Iseseisev sõjaline kaitsevõime	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud	399 551	389 635	363 360
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	325 756	316 676	280 578
Investeeringud	82 262	126 123	109 515
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	81 267	125 128	108 327

2020. aasta eelarves kasutamata jäänud vahendite kasutust pikendati ühe aasta võrra kogusummas 27,3 mln eurot, millest moodustasid **kulud 24,4 mln** eurot ning **investeeringud ligi 2,9 mln** eurot.

Nimetatud summade võrra suurenes 2021. aasta kulude ja investeeringute eelarve. Kulude kasutamata jäänud eelarvelised vahendid olid suures osas seotud edasilükkunud kaitseotstarbeliste hangetega, mis realiseerusid 2021. aasta jooksul. Investeeringutes lükkusid edasi eelkõige hoonete ja rajatiste soetused ning renoveerimine, mis samuti 2021. aastal realiseeriti.

2021. aasta jääb iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi piirmääruga vahendites kasutamata 52,9 mln eurot, millest moodustavad **kulud 36,1 mln** ja **investeeringud 16,8 mln** eurot. COVID-19 leviku tõttu kehtestatud piirangud tõid kaasa tarneraskusi, mistõttu ei jõutud kõiki planeeritud kaitseotstarbelisi soetusi 2021. aasta jooksul realiseerida. Samuti lükkusid edasi ka hoonetega seotud investeeringud, millele avaldas tugevat mõju ehitushindade kallinemine. Õigeaegselt kasutamata jäänud vahendid kantakse üle 2022. aasta eelarvesse ja kasutakse samade programmi tegevuste eesmärkide täitmiseks ning edasilükkunud projektid viiakse ellu 2022. aastal.

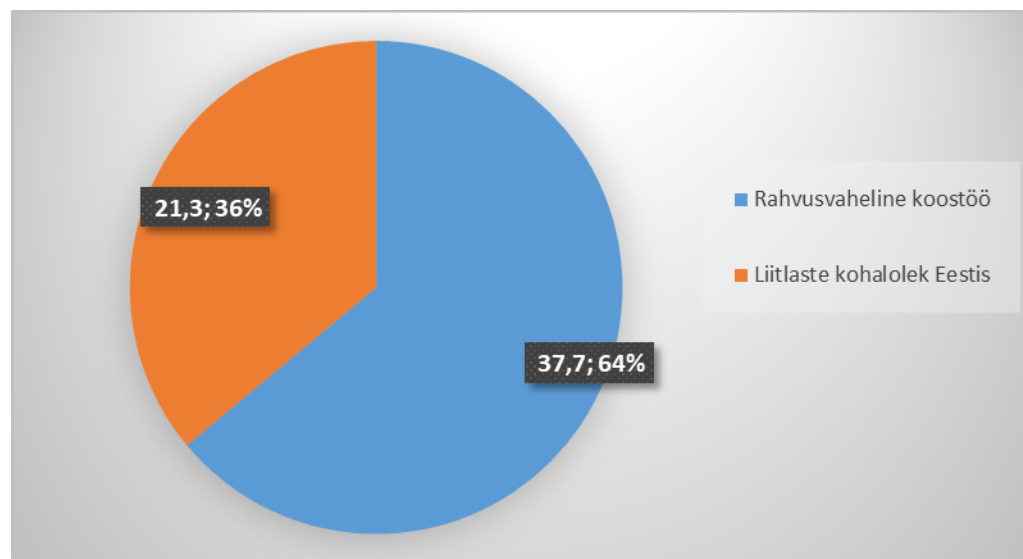
Programm 2. Kollektiivkaitses osalemine

Tabel 7 Kollektiivkaitses osalemise programmi üldinfo

Programmi eesmärk	NATO kollektiivkaitses on tõhus ja kindel. Tagatud on kollektiivkaitses toimimine, sh läbi Eesti osaluse rahvusvahelise julgeoleku tagamisel ning liitlaste panuse Eesti kaitsesse
Eesti 2035 sihid (alasihtide täpsusega)	-
Peavastutaja ministeerium	Kaitseministeerium
Kaasatud asutused	Kaitsevägi, Kaitseliit, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

Programm hõlmab Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe tegevusi, mis on vahetult seotud rahvusvahelise koostöö, sh liitlassuhete ning liitlaste sõjalise kohaloleku tagamisega. Meede „Rahvusvaheline koostöö“ hõlmab tegevusi ja meetmeid, mis on kooskõlas riigikaitses arengukavas planeerituga. Meede „Liitlaste kohalolek Eestis“ koosneb tegevustest ja kuludest, mis ületavad riigikaitses arengukavas planeeritud mahte ja rahalisi võimalusi ning on seotud otseselt NATO heidutus- ja kaitsehoiaku raames Eestis roteeruvate vägede taristuvajaduse ning kohalolekust Eestile tulenevate ülalpidamiskuludega. Programm sisaldab ka tegevusi, mida tehakse või rahastatakse täiendavalt USA või NATO vahenditest.

Programmi kulud

Joonis 3 Kollektiivkaitses osalemise programmi kulud meetmete lõikes

Programmi mõõdikud

Tabel 8 Programmi mõõdikud

Eesmärk:	NATO kollektiivkaitse on tõhus ja kindel. Tagatud on kollektiivkaitse toimimine, sh läbi Eesti osaluse rahvusvahelise julgeoleku tagamisel ning liitlaste panuse Eesti kaitsesse				
Programmi mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Eestis paiknevad alaliselt liitlaste väed	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Olukorra lühianalüüs ja planeeritud tegevuste elluviimine

2021. aastal suurimaks väljakutseks oli juulis alanud Poola, Leedu, Läti vastane Valgevene algatatud põgenikekriis, mis rahvusvahelises koostöös tõi kaasa igapäevased veebikohtumised ning Balti riikide vahel ning erineva taseme kohtumised Poola ja teiste liitlaste ja partneritega olukorra arutamiseks ja lahenduste otsimiseks. Sama olulisena oli tähelepanu alla ja erinevatel kohtumistel teemaks Vene Föderatsiooni vägede koondamine Ukraina piiridele, millega seoses muutus üha kriitilisemaks Ukraina toetamise vajadus, kus jätkus tihe koostöö Saksamaaga, aga ka Euroopa Liidu töögruppides Euroopa Rahurahastu Ukraina ja Georgia-suunaliste abimeetmete ettevalmistamisel. Järjepidev oli koostöö liitlastega Eesti kaitselahendi tugevdamisel, nii Läti ja Taaniga Põhjadiviisi arendamise abil kui NATO-s käimasolevate protsesside raames. USA-ga koostöös tuleb esile tuua toimunud lauaõppuseid, mille käigus arutati Eesti ja Balti regiooni kaitselahendi küsimusi.

Eesti jätkas 2021. aastal osalemist rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel, mis toetavad Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika eesmärkide saavutamist. Suurim panus oli Prantsusmaa juhitud koalitsioonis Malis kokku kuni 75 kaitseväelasega, lisaks jätkas Eesti panustamist USA juhitud operatsioonil *Inherent Resolve*. Suurimaks muudatuseks oli NATO operatsiooni *Resolute Support Mission* Afganistanis lõppemine, millelt Eesti kontingent naasis suvel 2021. Eesti alustas panustamist ühele uuele operatsioonile – Euroopa Liidu väljaõppemissioon Mosambiigis. Eesti panus ÜRO operatsioonidel püsis samas mahus kui 2020. aastal.

2021. aastal jätkus aktiivne töö NATO kollektiivkaitse tugevdamisel, muuhulgas töö uute kaitseplaanidega ning vägede valmiduse tõstmisega. 2021. aastal kiideti heaks kokku NATO uus heidutuse ja kaitse kontseptsioon, anti NATO peasekretärile ülesanne juhtida 2022 Madridi tippkohtumiseks valmiva strateegilise kontseptsiooni protsessi ning otsustati luua NATO DIANA innovatsiooni-initsiatiiv ja NATO innovatsioonifond. 2021. aastal kokku lepitu pinnal jätkub töö ka 2022. aastal.

Liitlaste kohalolek jätkus planeeritud mahus. Alates 2017. aasta kevadest paikneb Tapal liitlaste lahingupataljon (NATO *enhanced Forward Presence* – eFP), mille raamriigiks on Suurbritannia ja teisteks osalisriikideks roteeruvad põhimõttel Prantsusmaa, Taani ning Island. eFP rotatsioonid Ühendkuningriigi, Taani, Prantsusmaa ja Islandi poolt toimusid tavapäraselt. Saabunud üksused viisid läbi Eestis COVID-19 piirangute tingimustes oma väljaõpet ja integreeriti 1. Jalaväebrigaadi koosseisu.

Ämari lennubaasist jätkus 365/24/7 põhimõttel NATO õhuturbemissioon (NATO's *enhanced Air Policing* – eAP). 2021. aastal panustasid 4-kuiste rotatsioonide kaupa õhuturbemissiooni esmalt Saksamaa ning seejärel kahe järjestikuse rotatsiooniga Itaalia. 2021. aasta detsembris võttis rotatsiooni üle Belgia. NATO üksuste vastuvõtmist, toetust ja õppuste läbiviimist Eesti territooriumil aitab toetada NATO staabielement (NATO *Force Integration Unit* – NFIU).

Taristuprojektide osas jätkatakse liitlaste vajaduste toetamist Ämari baasis, Tapa linnakus ja harjutusväljadel.

Aruandeaasta eelarve täitmine

Tabel 9 Programmi eelarve täitmine, tuhat eurot

Kollektiivkaitses osalemine	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud	47 042	44 145	46 178
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	46 844	43 946	42 510
Investeeringud	11 215	14 833	4 538
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	2 945	6 563	4 504

2020. aasta eelarves kasutamata jäänud vahendite kasutust pikendati ühe aasta võrra kogusummas 8,6 mln eurot, millest olid **kulud 8,1 mln** eurot ning **investeeringud ligi 0,5 mln** eurot. Nimetatud summade võrra suurenes 2021. a kulude ja investeeringute eelarve. Kasutamata jäänud eelarvelised vahendid olid suures osas seotud tegevuskulude planeeritust väiksema kasutusega. COVID-19 leviku tõttu kehtestatud piirangute tõttu vähenesid olulisel määral nii koolitus- kui lähetuskulud ja liitlastega seotud toitlustus- ning majutuskulud. Tegevuskulud kasutati 2021. a jooksul ära nii lisandunud (LÕK, Poola ja Leedu kaitsekoostöö) kui ka planeeritud tegevuste katteks. Investeeringutes lükkusid edasi liitlaste taristuga seotud tegevused, mis 2021. a jooksul realiseeriti.

2021. aastal jääb kollektiivkaitses osalemise programmi piirmääraga vahendites kasutamata 3,5 mln eurot, millest moodustavad **kulud ligi 1,4 mln** ja **investeeringud ligi 2,1 mln**. Ka 2021. a oli tegevuskulude täitmine mõjutatud COVID-19 piirangutest, kus endiselt tehti väiksemas mahus koolitusi ja lähetusi. Planeeritust madalamad olid ka liitlastega seotud kulud. Investeeringutes lükkusid edasi liitlaste taristuga tegevused, mida jätkatakse käesoleval aasta. Õigeaegselt kasutamata jäänud vahendid kantakse üle 2022. aasta eelarvesse ja kasutatakse samade programmi tegevuste eesmärkide täitmiseks ning edasilükkunud projektid viiakse ellu 2022. aasta jooksul.

Programm 3. Luure ja eelhoiatatus

Tabel 10 Luure ja eelhoiatuse programmi üldinfo

Programmi eesmärk	Info juurdepääsupiiranguga
Eesti 2035 sihid (alasihtide täpsusega)	-
Peavastutaja ministeerium	Kaitseministeerium
Kaasatud asutused	Kaitsevägi, Välisluureamet

Luure ja eelhoiatuse programm koondab kulud ja tegevused, mis on seotud riigisaladusega.

Kaitsevägi

Vabariigi Valitsuse 20.12.2007 määruse nr 262 § 5 lg 1 p 19; lg 2 p 6 ja 7; lg 8 p 2 alusel on riigisaladus.

Erioperatsioonide väejuhatuses algas ajateenistusele põhineva reservi ettevalmistamine.

Välisluureamet

Vabariigi Valitsuse 20.12.2007 määruse nr 262 § 7 lg 6 p 2 alusel on riigisaladus.

Aruandeaasta eelarve täitmine

Tabel 11 Programmi eelarve täitmine, tuhat eurot

Luure ja eelhoiatatus	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud	57 664	55 237	49 202 ⁴
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	<i>57 664</i>	<i>55 237</i>	<i>49 202⁴</i>
Investeeringud	0	11 322	6 964
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	<i>0</i>	<i>11 322</i>	<i>6 964</i>

2020. aasta eelarves kasutamata jäänud vahendite kasutust pikendati ühe aasta võrra kogusummas **8,9 mln** eurot. 2020. aastal luure ja eelhoiatuse programmis kulusid ja investeeringuid ei eristatud. Programmi kulude eelarve tähtaja pikendamisel arvestati julgeolekuasutuse tegeliku tekkepõhise eelarve jäägiga. Üle tulnud vahendid kasutati 2021. jooksul sama programmi eesmärkide täitmiseks.

2021. aastal jääb luure ja eelhoiatuse programmis kasutamata 10,4 mln eurot, millest moodustavad **kulud 6,0 mln** ja **investeeringud** ligi **4,4 mln**. Programmi eelarve on täies ulatuses piirmääraga vahendid. Õigeaegselt kasutamata jäänud vahendid kantakse üle 2022. aasta eelarvesse ja kasutakse samade programmi tegevuste eesmärkide täitmiseks ning edasilükkunud tegevused viiakse ellu 2022. aasta jooksul.

Programm 4. Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus

Tabel 12 Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi üldinfo

Programmi eesmärk	Ära hoida Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta
Eesti 2035 sihid (alasihtide täpsusega)	-
Peavastutaja ministeerium	Kaitseministeerium
Kaasatud asutused	Kaitsevägi, Kaitseliit, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

Programm koondab tegevused, mille eesmärk on tagada, et valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele ning tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks.

Programm hõlmab kõiki Kaitseministeeriumi valitsemisala asutusi, kuid keskendub nendele Kaitseministeeriumi, Kaitseressursside Ameti, Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri Muuseumi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseliidu ja Kaitseväge tegevustele, mis ei ole otseselt seotud sõjaaja üksuste ettevalmistamisega.

Programmil on üks meede.

Programmi mõõdikud

Tabel 13 Programmi mõõdikud

Eesmärk:	Valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele. Tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks				
Programmi mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Sõjalise kaitse kulude tase SKP-st NATO meetodi järgi (%) (Kaitseministeerium)	2,05	2,35	2,06 ⁷	>2,0%	>2,0%
Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses (Avalik arvamus ja riigikaitse)	58%	57,6%	57%	>50%	>50%

⁷ Tegelik kaitsekulude tase NATO meetodi järgi sõltub eelarveaasta tegelikust SKPst ning tegelikult kasutatud kaitseelarvest. Kaitsekulude tase SKPst võib muutuda pikemal perioodil tagant järgi, sõltuvalt Statistikaameti SKP korrigeerimisest. Eelarve planeerimises eraldatud tase oli 2,15% SKP-st.

Tegevväelaste arv aasta lõpul vähemalt (Kaitseministeerium)	3508	3655	3459	3560	3610
---	------	------	------	------	------

Olukorra lühianalüüs ja planeeritud tegevuste elluviimine

Kaitsetahe

Avaliku arvamuse uuringust nähtub, et üldine elanikkonna kaitsetahe on suurenenud. Kaitsealiit on koos Kaitseministeeriumiga tegutsenud muukeelse elanikkonna sihipärasema integreerimisega kaitsealastesse tegevustega ning alustati uute tegevuste väljatöötamisega, mis mõjutaks muukeelse elanikkonna kaitsetahet positiivsemas suunas. COVID-19 viirusega seotud piirangud on raskendanud füüsilisi koostöötegevusi ning see raskendas mitmete eesmärkide täitmist.

Kaitsetahte arendamisel rakendati erinevaid meetmeid, millest üks osa oli läbi isamaalise hariduse kasvatada suure riigitunnetusega järelkasvu, siinkohal tõi viirusest tulenev situatsioon ka uuendusi. Algselt planeeritud 1200 osalejaga noortelaager “Spekter” viidi läbi korraga 15 erinevas asukohas ja seal läbi osales seal kokku 2415 noort. Kaitsealiidu noorteorganisatsioonid on hõlmanud noori üle 50% eesti põhikooliastmega haridusasutustest ning eesmärk on seda suurendada veelgi. Samuti said noored läbi omaalgatuslike ideede arendada oma organisatsiooni ning taotleda selleks ka rahastust.

Riigikaitseõpetuse laienemine jätkus ning suund võeti suurendamiseks riigikaitseõpetust valdavalt muukeelsete kogukondadega koolides. Lisaks viidi lõpule riigikaitseõpetuse laagrite korralduse üle viimine Kaitsealiidu alla alates 2022, mis tõstab laagrite administratiivset kvaliteeti ning sisu.

Sõjamuuseumi külastatavus püsis hoolimata COVID-19 piirangutest. Samuti viidi 2021.aastal läbi rändnäituse projekt sõjamuuseumi ja Lasnamäe muuseumi koostöös Lasnamäe lennuvälja ajaloost Lasnamäe kaubanduskeskustes.

Toetati kolmanda sektori organisatsioone kaitsetahte projektide läbi viimisel. Näiteks toetati sarja “Metsavennad”, viidi läbi riigikaitseteemaline noorte teadusvõistlus Rakett 69, ning riigikaitseõpetuse ainevõistlus “Hakk”.

Inimvara

2021. aastal mõjutas riigikaitsealist inimvara jätkuv COVID-19-st tulenevad piirangud. Kuigi Kaitseväes oli kõrge vaksineerituse tase, mis vähendas nakatumise suhtarvu kolm korda, olid osad väljaõppealased üritused piiratud mahuga näiteks “Kevadtorm 2021”. Ajateenistusse asus 3165 kutsealust, mis oli vähem kui sihttase (3500). Samas positiivsena saab välja tuua, et ajateenistusse asus rekordarv neid – 60, mis oli 1,9% ajateenijates.

2021. aasta jooksul toimusid Kaitseväes olulised protsesside muudatused, mille tulemusel 28 tegevväelase kohta muudeti tsiviilteenistujate kohtadeks seda just IKT valdkonnas ning orkestri

teenus viidi üle sõjamuuseumisse, mille tulemusel vähenes tegevvälaliste kohtade arv 40 võrra. Kokku vähenes selle tulemusel tegevvälaliste sihttase 68 koha võrra. Samas on oluline välja tuua, et funktsioonide tagamine jäi Kaitseministeeriumi valitsemisalasse edasi.

2021. aastal alustas Kaitseväe Akadeemias ohvitseri õpinguid rekordarv (92) kadetti – see kinnitab jätkuvat suurt usaldus Kaitseväe kui tööandja suhtes.

Kaitsealane teadus- ja arendustegevus

2021. aasta põhitegevuseks oli teadus- ja innovatsioonipoliitika uuendamine, mille järgi jätkatakse riigikaitse toetamist teadus-arendustegevusega, panustades teadusuuringutesse poliitikakujunduseks, otsuste tegemiseks ja väeloome tõhustamiseks. Samuti edendatakse sõjateadusi, jätkatakse doktoriõppe toetamisega ning kaasutakse NATO ja Euroopa Liidu uurimisrühmadesse.

Uus teaduspoliitika seostab valitsemisala teadus- ja arendustegevuse senisest enam põhieesmärkidega, on fokuseeritud ja suunatud riigikaitse rakenduslike ja innovaatiliste lahendite loomisele. Samuti määratletakse prioriteetsed tegevused ja suunad, sh rahvusvahelise koostöö osas, et soodustada ja võimendada teadus- ja arendustegevuse ressursside kasvu. Loodud on selged mõõdikud sõjateaduste kestlikkuse ja teadusmõjukuse arendamiseks. Teadus- ja arendustegevusega hõlmatud asutused valitsemisalas on lisaks Kaitseministeeriumile Kaitseväe Akadeemia teadus-arendusasutusena, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri Muuseum, Sihtasutus CR14 ja Kaitseliit.

2021. aastal otsiti aktiivselt võimalusi teadus- ja arendustegevuse kaitse-eelarve väliseks rahastuseks. Jätkati kaasumist riiklikku valdkondliku teadus- ja arendustegevuse programmi (RITA), et toetada Kaitseministeeriumi strateegiliste uuringute läbiviimist (kokku 3 projekti) ning taotleti Vabariigi Valitsuse reservist lisarahastust valitsemisala teadustaristu projektidele, millest edukas oli elektroonilise sõjapidamise teadussuuna loomine Kaitseväe Akadeemiasse. Kaitseväe doktoriõppeprogrammis kaitsti 2 doktorikraadi ja hetkel on õppimas veel 8 doktoranti.

Kaitseministeeriumi valitsemisala teadus- ja arendustegevusele pakuvad olulist võimendust Euroopa kaitsefond ja NATO teadus- ja tehnoloogiaorganisatsiooni uurimisrühmad, toetades sellega ka koostööd ettevõtete ja ülikoolidega. Arendamisel on teaduskoostöö liitlastega NATO-s ja EL-is valitsemisala teaduskeskuste kaudu: küberkaitse, elektroonilise sõjapidamise ning sõja- ja katastroofimeditsiini valdkondades.

Kaitseministeerium ja Kaitsevägi eraldavad eelarvest vahendeid strateegiliste uuringute tellimiseks ning Kaitsevägi viib ellu projekte riigikaitse ja sõjalise võimearenduse seisukohast olulistest teadus-arendussuundades, sh tehes koostööd ülikoolidega. Erinevatesse projektidesse oli 2021. aastal kaasatud kokku 49 teadurit, valmis 64 teaduspublikatsiooni, kaitsti 1 kasulik mudel. Kaitsekulust eraldati 2021. aastal teadus- ja arendustegevuseks 4,8 mln eurot, mis moodustab ligikaudu 0,8% kogu kaitsekuludest.

Kaitsetööstuse edendamine

2021. aastal uuendati Eesti kaitsetööstuspoliitika, mis keskendub Eesti ettevõtete ekspordi, tootearenduse ja innovatsiooni toetamisele. Jätkus Eesti Kaitsetööstuse Liidu (EKTL) toetamine, kaitsetööstuse siseriiklike ja rahvusvaheliste arendusprojektide elluviimine. Arendusprojektide konkursil rahastati 6 uut projekti, edukalt lõppes 3 arendusprojekti. Kaitseministeerium korraldas koos partneritega Tartus rahvusvahelise kaitsetööstusnäituse *EW & Counter Drone Live*. Ettevõtteid toetasid rahvusvahelistel messidel (DSEI Londonis ja EW Live) ja visiitidel ekspordivõimaluste laiendamiseks valitsemisala tippjuhid. 2021. aastal rahastati 6 Eesti ettevõtete osalusega EDIDP 2020 vooru uut projekti, ettevõtted kaasasid 6 mln eurot välisraha, Kaitseministeerium toetab neid projekte 0,44 mln euroga. 2021 EDF taotlusvooru ettevalmistus Kaitseministeeriumis kindlustas tööprogrammis rahastuse kahele prioriteetsele valdkonnale, kuhu Eesti esitas sõjalise mobiilsuse ja küberharjutusvälja arendusprojektid (otsused 2022). Saavutati kokkulepe Saksamaa rahastusel Ukrainale ühe välihaigla annetamiseks, mis on Eesti ettevõtte toode. Osaleti aktiivselt strateegilise kauba komisjoni töös.

Kaitsetööstuse toetamise eelarve on 0,8 mln eurot aastas. Juurde on tulnud uusi meetmeid nagu Euroopa kaitsefond, mille projektide kaasfinantseerimiseks ja valitsemisala ekspertide töö tasustamiseks eraldi vahendeid ei ole, need on tulnud leida olemasolevate piires, mis on tinginud osa tegevuste ärajäämise (innovatsioonivõistlused, kiirendi). Samuti on alates 2023 loomisel NATO DIANA innovatsiooniinitsiatiiv, mis toetab kaitsetööstuse iduettevõtluse arengut.

Kaitsetööstuse müügitulu ja eksport on kasvanud, moodustades ca 42% üldkäibest. Tegevuste tulemusena on sektorisse tekkinud mitmeid uusi ettevõtteid ja tooteid. Siseriiklike ja rahvusvaheliste arendusprojektide kaasrahastamine aitab oluliselt kaasa uute toodete tekkimisele (igal aastal kolm) ja suurendab ettevõtete konkurentsivõimet ja ekspordivõimalusi.

Ametiabi

Õhuvägi teostas vaatluslende PPA toetuseks ning abistas vaktsiinide transpordiga Ukrainasse. Brigaadid toetasid PPAs ning Päästeametit, sh vaatlusvõimekustega isikuotsingute käigus. Sõjaväepolitsei toetas nii PPA kui KAPOt.

Tugiteenuste ümberkorraldused

2021. aastal alustas RKIK toitlustamise korraldamise üle võtmisega Kaitsevæelt. Üleminek toetab eesmärki vabastada Kaitsevægi mittesõjalistest funktsioonidest ning tagada kvaliteetse teenuse kuluefektiivne pakkumine. Teenuse üleminek toimus kahes etapis – alates 01.09.2021 anti RKIKile üle toitlustusseksioonid ning täielik toitlustuskomplekside üleminek toimus 1. jaanuarist 2022.

Aruandeaasta eelarve täitmine

Tabel 14 Programmi eelarve täitmine, tuhat eurot

Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud	56 578	60 558	56 453
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	53 326	57 314	54 439
Investeeringud	8 220	9 102	3 575
<i>Sh piirmääraga vahendid</i>	4 289	5 171	3 485

2020. aasta eelarves kasutamata jäänud vahendite kasutust pikendati ühe aasta võrra kogusummas 2,5 mln eurot, millest olid **kulud ligi 2 mln** eurot ning **investeeringud 0,5 mln** eurot. Nimetatud summade võrra suurenes 2021. aasta kulude ja investeeringute eelarve. Kulude kasutamata jäänud eelarvelised vahendid olid suures osas seotud toetuste ja tegevuskulude planeeritust väiksema kasutusega. COVID-19 leviku tõttu kehtestatud piirangute tõttu vähenesid olulisel määral nii koolitus- kui lähetuskulud ja ning lükkusid edasi mitmed alustatud projektid, mis viidi 2021. aasta jooksul lõpuni. Investeeringutes lükkusid edasi mitmed IT-investeeringud ning hoonete ja rajatiste soetused ning renoveerimised, mis realiseeriti 2021. aastal.

2021. aasta jääb kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi piirmääraga vahendites kasutamata 4,6 mln eurot, millest moodustavad **kulud 2,9 mln** ja **investeeringud ligi 1,7 mln**. Ka 2021. aasta oli tegevuskulude täitmine mõjutatud nii toetustest rahastatavatest edasilükkunud projektidest kui ka vähenenud koolitustest ja lähetustest. Õigeaegselt kasutamata jäänud vahendid kantakse üle 2022. aasta eelarvesse ja kasutakse samade programmi tegevuste eesmärkide täitmiseks ning edasilükkunud projektid viiakse ellu 2022. aasta jooksul.

Lisa 1. Aruandeaasta eelarve täitmine

Tabel 9 2021. aasta eelarve täitmine programmide lõikes, tuhat eurot

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Programmi nimetus	Iseseisev sõjaline kaitsevõime		
Investeeringud	82 262	126 137	109 515
Kulud	399 834	389 635	363 360
Meetme nimetus	Kaitseväe juhtimine ja jätkusuutlikkuse tagamine		
Investeeringud	1 624	1 642	1 088
Kulud	26 210	25 042	34 760
Meetme nimetus	Küberväejuhatuse		
Investeeringud	12 281	12 002	9 978
Kulud	26 269	31 705	42 304
Meetme nimetus	Sõjaväepolitsei		
Investeeringud	23	1 322	3 457
Kulud	7 517	6 105	7 004
Meetme nimetus	1 Jalaväebrigaad		
Investeeringud	27 136	37 271	40 197
Kulud	118 935	119 650	118 259
Meetme nimetus	2 Jalaväebrigaad		
Investeeringud	3 833	11 072	14 890
Kulud	54 396	45 976	21 643
Meetme nimetus	Merevägi		
Investeeringud	2 565	16 282	6 626
Kulud	18 764	19 679	32 075
Meetme nimetus	Õhuvägi		
Investeeringud	11 341	11 302	2 066
Kulud	34 554	23 412	21 004
Meetme nimetus	Toetuse väejuhatuse		
Investeeringud	17 207	28 978	29 272
Kulud	85 182	98 856	74 380
Meetme nimetus	Maakaitse		
Investeeringud	6 252	6 252	1 941
Kulud	28 008	24 493	11 932
Programmi nimetus	Kollektiivkaitses osalemine		
Investeeringud	11 215	14 833	4 538
Kulud	47 042	44 145	46 178
Meetme nimetus	Rahvusvaheline koostöö		
Investeeringud	209	339	146
Kulud	39 820	37 367	37 940
Meetme nimetus	Liitlaste kohalolek Eestis		
Investeeringud	11 006	14 494	4 392
Kulud	7 223	6 778	8 237
Programmi nimetus	Luure ja eelhoiatuse		
Investeeringud	0	11 322	6 964
Kulud	57 664	55 237	49 202 ⁴
Programmi nimetus	Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus		
Investeeringud	8 220	9 101	3 575

	Esiagne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud	56 578	60 558	56 453
Programmiülene			
Tulu	-16 884	-16 884	-4 992
Käibemaks	46 723	46 723	57 140